

Тема «Позитивне право»

Теоретичні питання

1. Об'єктивне право: поняття, ознаки.
2. Основні концепції виникнення об'єктивного права.
3. Загальні функції об'єктивного права: поняття, класифікація.
4. Правовий статус особи: поняття, види. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок.

Термінологійне завдання

Засвойте визначення таких понять: об'єктивне право, функції об'єктивного права, правовий статус особи, суб'єктивне право, юридичний обов'язок.

Практичні завдання

1. Визначте концепцію (теорію) виникнення права у текстах.

1.1. ... (XII ст.) вважали, що право було створено Богом і дароване людині через пророка чи правителя. Воно виражає волю Бога, вищий розум, добро і справедливість. Тома Аквінський підкреслював, що світ заснований на ієрархії форм (божественної, духовної, матеріальної), на чолі якої стоїть Бог. Підпорядкування існує і в системі законів — вічних, природних, людських, божественних.

1.2. ... та інші мислителі (XVII-XVIII ст.) вважали, що природне право на відміну від позитивно-го (встановленого з волі держави) виникає як закон доброчесності, як право справедливого розуму. Природне право належить людині від народження, однак будь-які закони (навіть закони природи) потребують гарантій. Тому люди відмовились від можливості самотійно захищати свої права і домовились утворити державу, яка має право видавати закони і супроводжувати їх санкціями.

1.3. ... (XIX ст.) відстоювали тезу про те, що право виникає спонтанно як мова народу. Воно виростає з національного духу, народної свідомості і набуває специфічного характеру, притаманного тільки певному народові в найбільш ранній період його історії. Тому право виключає всі фактори випадкового, повільного походження. Законодавча діяльність — завершальна стадія утворення права. Законодавці лише виражають у юридичній формі те, що диктує народний дух. Право не має універсального характеру, його інститути слід вивчати в контексті конкретного часу, місця, особливостей національного духу того чи іншого народу.

1.4. Ця теорія пов'язувала витoki права з різними проявами людської психіки (індивідуальної або колективної). Серед них — потреба у впорядкованні, почуття

наслідування, бажання і вірування, вольові імпульси, пристосування як способи вирішення соціальних суперечностей тощо. ..., зокрема, зводив право до правових емоцій імперативно-атрибутивного характеру. Правові переживання він поділяв на два види: переживання позитивного права (уявлення про те, що норма — результат зовнішнього рішення) і переживання інтуїтивного, автономного права, не пов'язаного з позитивним. Інтуїтивне право — абсолютне, а позитивне — відносне. Законодавство є тільки «проекцією» правових переживань, «фантомом» психіки.

1.5. Ця теорія спиралася на історико-матеріалістичне вчення про суспільство і суспільний розвиток. Генеза права пов'язувалася з класовою боротьбою. Панівний у суспільстві клас змінює звичаї на свою користь, пристосовує їх до своїх потреб, а в разі необхідності цілеспрямовано створює нові закони, в яких виражена його воля. Право є знаряддям створення рамок діяльності для пригніченого класу. Як і інші форми свідомості, воно виникає і розвивається відповідно до змін в економічній структурі суспільства. Саме спосіб виробництва матеріальних благ детермінує загальний характер політичного, правового, соціального, духовного життя людини.

1.6. Право виникає через необхідність упорядкування відносин між родами. Вона виходила з того, що в розв'язанні конфліктів між родами було зацікавлене все первісне суспільство. Договори про примирення спочатку в усній, символічній формі укладалися з допомогою народних зборів, ради старійшин. З часом такі договори через повторення ситуацій однорідного характеру поступово переросли в правила, юридичні норми.

Поясніть причини виникнення права. Чому, на Вашу думку, причини виникнення права різні? В яких типах праворозуміння, на Вашу думку, втілені концепції виникнення права?

2. Встановіть і обґрунтуйте, яку спеціальносоціальну функцію виконує об'єктивне право у зазначених нормативно-правових приписах різних нормативно-правових актів.

«Стаття 12. Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави.

Стаття 143. *Заохочення за успіхи в роботі*

До працівників підприємств, установ, організацій можуть застосовуватись будь-які заохочення, що містяться в затверджених трудовими колективами правилах внутрішнього трудового розпорядку.

Стаття 178. *Переведення на легшу роботу вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років*

Вагітним жінкам відповідно до медичного висновку знижуються норми виробітку, норми обслуговування або вони переводяться на іншу роботу, яка є легшою і виключає вплив несприятливих виробничих факторів, із збереженням середнього заробітку за попередньою роботою.

Стаття 174. *Роботи, на яких забороняється застосування праці жінок*

Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт по санітарному та побутовому обслуговуванню).

Забороняється також залучення жінок до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми.

Стаття 135. Безквитковий проїзд

Безквитковий проїзд пасажирів, в тому числі проїзд без реєстрації або компостування проїзного документа, а так само провезення без квитка дитини віком від семи до шістнадцяти років: у поїздах приміського, місцевого або дальнього сполучення – тягне за собою накладення штрафу в десятикратному розмірі від вартості проїзду.

Стаття 175-1. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях

Куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом, а також в інших місцях, визначених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради, - тягне за собою попередження або накладення штрафу від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 446. Піратство

1. Піратство, тобто використання з метою одержання матеріальної винагороди або іншої особистої вигоди озброєного чи незброєного судна для захоплення іншого морського чи річкового судна, застосування насильства, пограбування або інших ворожих дій щодо екіпажу чи пасажирів такого судна, -

карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років із конфіскацією майна.

Стаття 289. Незаконне заволодіння транспортним засобом

1. Незаконне заволодіння транспортним засобом -

карається обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк; ...

4. Звільняється від кримінальної відповідальності судом особа, яка вперше вчинила дії, передбачені частиною першою цієї статті, та добровільно заявила про це правоохоронним органам, повернула транспортний засіб власнику і повністю відшкодувала завдані збитки.

Стаття 5 Сімейного кодексу

2. Держава створює людині умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство.

Стаття 42. Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним

1. Право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним мають дружина або чоловік, інші особи, права яких порушені у зв'язку з реєстрацією цього шлюбу, батьки, опікун, піклувальник дитини, опікун недієздатної особи, прокурор, орган опіки та піклування, якщо захисту потребують права та інтереси дитини, особи, яка визнана недієздатною, або особи, дієздатність якої обмежена.

3. Проаналізуйте приписи нормативно-правових актів і встановіть:

Який правовий статус студента закріплений у [Законі України «Про вищу освіту» від 01.07.2014?](#)

Який правовий статус особи за [Сімейним кодексом України](#) має кожен з подружжя?

4. Проаналізуйте Розділ 2 [Конституції України](#), зокрема статті 27 – 36, 38, 39, 41, 43, 45 – 50.

Встановіть і обґрунтуйте, яку цінність закріплено у кожному з цих приписів Конституції України і яка юридична конструкція її забезпечує? Поясніть взаємодію природного і позитивного права на повищих прикладах.

Рекомендована література:

Базова

1. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів, 2021.

2. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). Київ, 2013.
3. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. Київ, 2019
4. Загальна теорія права: підручник /за заг. ред. М. І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015.
5. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020.
6. Загальна теорія права. Академічний курс: підручник / за ред. С. Бобровник. Київ, 2021.

Допоміжна література:

1. Погребняк С. П. Ознаки права в контексті сучасного право розуміння. *Право України*. 2010. № 4. С. 164-169. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/pruk/2010_4/23.pdf
2. Заморська Л. І. Нормативний зміст сучасного права. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 61. С. 27-32. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dip_2013_61_7.pdf